

با توجه به نقش اساسی دوره‌های آموزشی تحصیلات تکمیلی در دانشگاه‌ها در زمینه تولید و پویایی فضای علمی کشور، مطالعه و ارزیابی روند جامعه‌پذیری دانشجویان تحصیلات تکمیلی و نقش‌پذیری آنها در دانشگاه از اهمیت زیادی برخوردار است. جامعه‌پذیری دانشگاهی ناظر بر ارزیابی ذهنیت ذینفعان دخیل در امر آموزش و پژوهش بوده و از آن به‌عنوان فرایند ایجاد و توسعه تعهد درونی نسبت به هنجارها و ارزش‌های عرصه علمی و دانشگاهی یاد می‌شود. بر این اساس، مطالعه حاضر با هدف بررسی وضعیت جامعه‌پذیری دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌های کشور و عوامل مؤثر بر آن صورت گرفت. با رجوع به ادبیات نظری و مفهومی جامعه‌پذیری دانشگاهی، رویکردهای نظری به این موضوع، ذیل سه رویکرد خطی، بازاندیشانه و تعاملی دسته‌بندی و چهارچوبی نظری بر مبنای رویکرد تعاملی برای بررسی عوامل تاثیرگذار بر جامعه‌پذیری دانشجویان کشور تدوین گردید. آزمون مدل طراحی‌شده، براساس رویکرد کمی و پیمایش از ۴۸۲ نفر از دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌های تهران، تربیت مدرس، شهید بهشتی، شیراز و فردوسی، که به شیوه نمونه‌گیری طبقه‌ای متناسب انتخاب شدند، صورت پذیرفت. نتایج مطالعه نشان می‌دهد وضعیت کلی جامعه‌پذیری دانشجویان تحصیلات تکمیلی ۵ دانشگاه مورد بررسی در ابعاد چهارگانه فراگیری نقش، درگیری در نقش، سرمایه‌گذاری و احساس هویت حرفه‌ای دارای میانگین ۳/۲ است. همچنین مؤلفه فراگیری نقش به‌عنوان گام آغازین فرایند جامعه‌پذیری از بیشترین میانگین (۳/۴) و مؤلفه احساس هویت حرفه‌ای به عنوان واپسین مرحله کمترین مقدار (میانگین ۳/۲۳) را نسبت به سایر سطوح فرایند جامعه‌پذیری دارا هستند. براساس مدل‌سازی معادله ساختاری نیز متغیر سرمایه دانشگاهی و خوداثربخشی دانشگاهی با مقادیر واریانس به ترتیب ۰/۷۳ و ۰/۶۱ بیشترین تأثیر را بر جامعه‌پذیری دانشگاهی دانشجویان دوره‌های تحصیلات تکمیلی داشته‌اند.

■ واژگان کلیدی:

جامعه‌پذیری دانشگاهی، ارزش‌ها و هنجارهای علمی، خوداثربخشی دانشگاهی، سرمایه دانشگاهی، دانشجویان تحصیلات تکمیلی

عوامل مؤثر بر جامعه‌پذیری دانشگاهی

مورد مطالعه: دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌های

تهران، تربیت مدرس، شهید بهشتی، شیراز و فردوسی

علی نظرمنصوری

دانشجوی دکتری رشته جامعه‌شناسی، گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران
nazarmansori@yahoo.com

بهجت یزدخواستی

دانشیار رشته جامعه‌شناسی، گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران
b.yazdkhasty@gmail.com

رضا همتی

استادیار رشته جامعه‌شناسی، گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران
rhemati@gmail.com